

Haurren pribatutasuna sarean

Sare sozialetan, whatsappen... era guztietako irudiak zabaltzen dira ohartu gabe horrek ondorio kaltegarriak izan ditzakeela. Irudi horiek haurrenak direnean, ondorioak are kaltegarriagoak izan daitezke. Gai hori abiapuntu, ariketa hauek proposatzen dizkizugu:

- Audio baten lehen zatia entzun bitartean, esaldi-hasierak dagokien amaierekin lotu.
- Audioaren bigarren zatia entzun ondoren, galderaren erantzun zuzena aukeratu.
- Artikulua irakurri ondoren, galderaren erantzun zuzena aukeratu, testuaren esanahiaz jabetzeko.

"Sharenting"

Gurasoek beraien seme-alaben irudiak zabaltzen dituzte sare sozialetan, jaiotzen direnetik. Horretaz hitz egiten duen audioa entzungo duzu. Entzun lehen 53 segunduak eta osatu beheko esaldi-hasierak dagokien amaierarekin.

1) Beraien argazkiak sare sozialetan zintzilikatu dituzten gurasoen seme-alabak nerabegarora iritsi direnean...

- a) argazki horiek gurasoentzat duten balioaz konturatu dira.
- b) gurasoek utzi dieten argazkiak estimatzen hasi dira.
- c) utzitako arrasto digital horien ondorioez hasi dira jabetzen.

2) Horretaz ohartu direnean nerabe horiek ...

- a) Beren gurasoen aurkako salaketa egiten hasi dira.
- b) beren gurasoei zenbait argazki eskatzen hasi dira.
- c) Beren gurasoei kontuak eskatzen hasi dira.

<https://labur.eus/u8SI0>

Teknologiaren aurkako mugimenduak

Entzun zer dioten Xabier Barandiaranek, EHUKo irakasleak, teknologia eta gure pribatutasunari buruz. Entzun ondoren, adierazi beheko esaldiak bat datozen entzun duzunarekin. Horietako bat ez da aipatu.

	Egia	Gezurra	Ez du aipatu
Openheimerren ustez, agerikoa da teknologia berriaren aurkako mugimendua indartsu sortuko dela.	☐	☐	☐
Duela gutxira arte ez da egon teknologiaren aurkako mugimendurik.	☐	☐	☐
Orain arte filtrorik gabe aritu gara gure bizitza pribatuko datuak besteen eskuetan jartzen.	☐	☐	☐
Beraien datu pribatuak sarean dituzten nerabeek gurasoei serio hitz egin behar lukete sortu dizkieten ondorioei buruz.	☐	☐	☐
Xabierrek gomendatzen du ondo begiratzea zer eskubide dauzkagun sare sozialei dagokienez.	☐	☐	☐
Enpresak ez daude derrigortuta gure datu pribatuak ezabatzeko baliabideak jartzera.	☐	☐	☐

Haurren argazkiak sarean ikusgai?

Seme-alaben pribatutasunari buruzko artikulu bat irakurriko duzu. Lehendabizi egin irakurketa azkar bat zertaz ari den jakiteko. Ondoren, irakurri berriro arretaz, eta aukeratu beheko galderen erantzun zuzena.

HAURREN ARGAZKIAK SAREAN IKUSGAI?

Ohikoa bilakatu da seme-alaben argazkiak sare sozialetara igotzea, gurasook etxeko txikiak erakusteko dugun behar patologikoari erantzunez. Profiletako argazkietan seme-alaben argazkiak jartzen ditugu, hondartzan igarotako egun ederra Facebook bidez erakutsi, edo familiako bideoak igotzen ditugu YouTubera. Baina, jabetzen gara haurren argazkiak sare sozialetan ikusgai jartzeak dituen ondorioez?

Nire izena Googlen jarritz gero, sarean aurkituko nauzue: argazki, bideo eta artikulutan agertzen naiz, sare sozialetan aktibo nago eta profil publikoa dut hainbat gunetan. Sarean profil publikoa izatea nik hartutako erabakia da, horrek dituen alde onak eta txarrak neurtu ondoren hartutako erabaki garbia. Aldiz, nire semeen argazkirik ez dut inoiz sarean zabaltu.

Semeak jaio zirenean hartutako erabakia izan zen: sarean profil publiko bat izateak dituen ondorioak ezagututa, semeen argazkirik sarean ez zabaltzea erabaki nuen: beraiek jakingo dute etorkizunean zer nahi duten erakutsi eta zer ez, beraien bizitza ikusgai jarri nahi duten ala ez. Haur baten argazkiak sarera igotzeak ondorio asko izan ditzake, eta nire ustez, berari dagokio sarean agertu nahi duen ala ez erabakitzea, horretarako garaia iristen denean.

Zein dira ondorioak?

Gaur egun, haurrak etengabe erakusten dira Interneten sare sozialek gure gizartean duten oihartzunaren ondorioz, kontuan izan gabe argazki bat sarera igotzen den unetik horren kontrola erabat galtzen dela. Nominet-ek iaz egindako azterketa batek oso datu esanguratsuak eman zituen joera honen inguruan: Erresuma Batuko gurasoek, batzaz beste, seme-alaben 300 argazki inguru zabaltzen dituzte urtero sare sozialetan. Ondorioz, haur batek 5 urte betetzen dituenetarako sarean 1.500 argazki inguru izango ditu argitaratuta. Badakigu haur hauek nola sentituko diren helduak direnean? Argazki horiek sarean egotea gustuko izango dute? Bizitza baldintzatuko diete? Oraindik ez dugu galdera hauek erantzuteko modu garbirik, oraingo haurrak baitira publikoki sarean erakutsi den lehen generazioa.

Guraso.eus webgunean gai honen inguruko artikulu interesgarria argitaratu zuen Usoa Agirrek, eta bertan azaltzen zuen zein diren adin txikikoen argazkiak Interneten jartzearen arrisku nagusiak:

- Protagonistaren identitatea bereganatzea: norberaren semea edo alaba dela esanez, adibidez.
- Cyberbullying-erako erabiltzea: Internet bidezko jazarpena.
- Morphing-erako erabiltzea: argazkiaren manipulazioa, adin txikikoaren aurpegia beste argazki baten gainean jarritz.

Hau jakinda, norberaren erabakia da haurren argazkiak sarean argitaratu ala ez, baina egin aurretik, ondorioak ezagutu eta gutxieneko neurriak hartzea komeni da. Infografia honetan eta artikulu honetan aurkituko dituzue haurren argazkiak sareratu aurretik kontuan izan beharreko hainbat neurri. Esan bezala, guk, etxean, semeen pribatutasuna erabat babesteko erabakia hartu genuen, baina badaude beste aukerak ere. Haurrak tarteko diren kasu guztietan bezala zentzuz jokatzeko da gakoa.

Josu Waliño · abuztua 24, 2017 www.sarean.eus web ataritik hartutako testua.

- 1- "Gure seme-alaben argazkiak bistan jartzeak arriskuak ditu". Zein da testuan agertzen den azpimarratutako aditzaren baliokidea?
 - a) Ikusgai.
 - b) Ikusgarri.
 - c) Begi bistan.
- 2- "Datu esanguratsuak". Hauetako zein ez da azpimarratutako hitzaren baliokidea?
 - a) Mamitsuak
 - b) Adierazgarriak.
 - c) Ezagunak.
- 3- Arriskuen artean "internet bidezko jazarpena" aipatzen da. Zein da "jazarpen" hitzaren baliokidea?
 - a) Eraso.
 - b) Hedapena.
 - c) Ezarpena.
- 4- Aukeratu testuan adierazten ez den ideia.
 - a) Haurrak etengabe erakusten ditugu sarean, horrek izan ditzakeen ondorioei erreparatu gabe.
 - b) Haur baten argazkiak sarera igotzeak hainbat ondorio ditu eta horrenbestez, haurrak berak erabaki behar luke nahi duen ala ez.
 - c) Ikastetxeetan gure seme-alaben pribatutasuna zaintzeko jarraibideak eman behar lirateke.

Erantzunak

Sharenting

- 1) Beraien argazkiak sare sozialetan zintzilikatu dituzten gurasoen seme-alabak nerabezarora iritsi direnean...
utzitako arrasto digital horien ondorioez hasi dira jabetzen.
- 2) Horretaz ohartu direnean nerabe horiek ...
Beren gurasoei kontuak eskatzen hasi dira.

Teknologiaren aurkako mugimenduak

	Egia	Gezurra	Ez du aipatu
Openheimerren ustez, agerikoa da teknologia berriaren aurkako mugimendua indartsu sortuko dela.	☒	☐	☐
Duela gutxira arte ez da egon teknologiaren aurkako mugimendurik.	☐	☒	☐
Orain arte filtrorik gabe aritu gara gure bizitza pribatuko datuak besteen eskuetan jartzen.	☒	☐	☐
Beraien datu pribatuak sarean dituzten nerabeek gurasoei serio hitz egin behar lukete sortu dizkieten ondorioei buruz.	☐	☐	☒
Xabierrek gomendatzen du ondo begiratzea zer eskubide dauzkagun sare sozialei dagokienez.	☒	☐	☐
Enpresak ez daude derrigortuta gure datu pribatuak ezabatzeko baliabideak jartzera.	☐	☒	☐

Haurren argazkiak sarean ikusgai?

- 1- "Gure seme-alaben argazkiak bistan jartzeak arriskuak ditu".³- Zein da testuan agertzen den azpimarratutako aditzaren baliokidea?
a) Ikusgai.
- 2- "Datu esanguratsuak". Hauetako zein ez da azpimarratutako hitzaren baliokidea?
a) Mamitsuak
- 3- Arriskuen artean "internet bidezko jazarpena" aipatzen da. Zein da "jazarpen" hitzaren baliokidea?
a) Eraso.
- 4- Aukeratu testuan adierazten ez den ideia.
c) Ikastetxeetan gure seme-alaben pribatutasuna zaintzeko jarraibideak eman behar lirateke.

Transkripzioa

ESATARIA 1.- Sare sozialetan eta mundu digitalean boom horretan izugarri hedatua dagoen praktika bat izan dela, sharenting horrena, baina ikusi ditugu jada badirela zantzuak praktika horri mugak jarri nahi dizkiotenenak.

ESATARIA 2.- Hasteko guraso horien seme-alaben partetik. Jaio zirenez geroztik euren argazkiak sareetan zintzilikatu dituzte euren gurasoek. Orain nagusi egiten hasita daude eta hasi dira jabetzen euren arrasto digitalaren neurriaz. Eta badira ahots batzuk, oraindik gutxiegi da, ba, euren gurasoei kontuak eskatzen hasi direnak.

ESATARIA.- Haurrak gurasoei?

ESATARIA 2.- Haurrak gurasoei, ba jada nerabezarora iristen hasita daudelako lehen haur horiek. Bereziki Estatu Batuetan zabalitzen ari den eztabaida da, eztabaida etiko askorako ematen hasi dena. Baina ematen digu etor litekeenaren aurrerapen bat.

ESATARIA.- Eta testuinguru horretan irakurri diogu asteburu honetan Andres Openheimer kazetari eta analistari ildo berean datorren iragarpen bat: enpresa asko dagoela adikzio teknologikora bultzatu nahi gaituztenak eta horretaz jabetzen hasita gaudela orainxe. Eta Openheimerrentzat dudarik ez dago belaunaldi berrietan indartsu sortuko dela teknologiaren kontrako mugimendua.

ESATARIA.- Etorriko dela buelta. Eta buelta horren lehen zantzuak hasi gara ikusten. Anali horrekin bat ote datorren galdetu nahi diogu Xabier Barandiarani. Xabier Barandiaran EHUko irakaslea da, filosofian eta teknologian doktorea da eta teknologia artifizialean aditu. Xabier egun on!

XABIER.- Egun on guztioi.

ESATARIA.- Ari gara teknologiarekiko lehen mugimendu kritikoak antzematen?

XABIER.- Asko, asko eman dira historian zehar. Luditak izan ziren lehengoak Industrializazioa hasi zenean fabrikak erre egiten zituztenak makinaren kontrako

aktibistak egin ziren eta gutxinaka, eta betidanik egon da teknologia-aurrerapenen kontra, edo aurrerapen horien ondorioen kontra joan direnak. Gaur egun ere eraldaketa izugarria ematen ari da gure gizartean eta horren kontrako erresistentzia izatea normala, eta gauza ona da.

ESATARIA.- Hasi gara egia da, sharenting-az hitz egiten. Praktika hori izan duten gurasoak izan dira nolabait esateko Xabier, big dataren mundu horri, sistema teknologiarri, datuak, beraien bizitza pribatua, zuk diozunez, ba dohainik eman dizkieten belaunaldi batekoak, ezta? Alde horretatik filtrorik gabe aritu gara eta seguru aski ari gara oraindik ba sistema berriaren urte gorria datu horiek, gure bitza pribatuko datu horiek, direla kontuan hartu gabe, ala?

XABIER.- Ba, bai. Beno, uste dut filtrorik gabe bizi izan garela, azkenengo 50 edo 1.000 urteak. Gertatzen dena da aspektu askotan muga batzuetara heltzen ari garela ezta? Eta baita ere nolabait orain zor digital bat daukagula konturatu gara. Eta enpresa pribatuek norberarekiko ezagutza dute norberak baino handiagoa, guk eman dizkiegun datu guzti horien ondorioz.

ESATARIA.- Xabier ez dakit beste ideiarik nabarmendu nahi duzun agurtu aurretik.

XABIER.- Bai, ideia pare bat, horrela. Bata da: egia da alde batetik, legea pixka bat atzetik etortzen zaigula, baina Europatik etorri zaizkigun gauza on batzuen artean GDPR edo pribatutasunaren eta datuen inguruko lege berri bat izan da, pasa den urteko maiatzean egin zen efektiboa eta enpresa guztiek bete beharrekoa, baita administrazio publikoak ere. Eta beno, ni(k) agian irratitik gaur etxeko lan bezala eskatuko nioke entzulegoari begiratzea sare sozialetan ze eskubide dauzkan argi gelditu behar direlako, eta baita bere bere datu pribatuak borratzeko (ezabatzeko) aukera badagoela, eta egon behar duela interfaze nolabait erraz baten bitartez eta agian gesto (keinu) bat egitea, batzuk borratzea (ezabatzea) eta beste batzuk oztopatzea, enpresak baliabideak gure esku jarri behar dituztelako eta hor direlako nahiz eta ez ditugun ezagutzen.